

GÖRKƏMLİ ŞƏXSLƏR MART SOYQRIMI HAQQINDA

Azərbaycanlıların soyqırımını Bakı, Şamaxı, Quba qəzalarında, Qarabağda, Zəngəzurda, Naxçıvanda, Lənkəranda və Azərbaycanın başqa bölgələrində xüsusi qəddarlıqlarla həyata keçirilmişdir. Bu ərazilərdə dinc əhali kütləvi surətdə qətlə yetirilmiş, kəndlər yandırılmış, milli mədəniyyət abidələri dağıdılıb məhv edilmişdir.

Azərbaycanlılara qarşı soyqırımını siyasətini ifşa etmək, bütün həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün müəyyən işlər görülmüşdür. Lakin bu sahədə hələ qarşıda görüləsi işlərimiz çoxdur. Azərbaycan dövləti, ictimaiyyəti, xaricdəki Azərbaycan icmaları üzərinə böyük, məsuliyyətli vəzifələr düşür. Əsl soyqırımını haqqında həqiqətləri real tarixi faktlar əsasında, dəlillərlə müntəzəm surətdə dünya dövlətlərinə və ictimai fikrinə çatdırmaq, bu hadisələrin ilhamçılarını və təşkilatçılarını bəşəriyyətə tanıtdırmaq bizim, indiki nəslin müqəddəs vəzifəsidir. Bu məsələdə bütün Azərbaycan xalqı, dünya azərbaycanlıları bir olmalı, eynimövqedənçixiş etməlidirlər.

Azərbaycanın XIX-XX əsrlərdə baş verən bütün faciələri torpaqlarımızın zəbti ilə müşayiət olunaraq, ermənilərin azərbaycanlılara qarşı düşünülmüş, planlı surətdə həyata keçirdiyi soyqırımını siyasətinin ayrı-ayrı mərhələlərini təşkil etmişdir.

Bütün dünyaya yorulmaq bilmədən uydurma “genosidi” yayan və bundan istifadə edərək siyasi və maliyyə dividendləri, kompensasiyaları almaq məqsədini güdən davakar erməni millətçilərindən fərqli olaraq bizim məqsədimiz azərbaycanlılara qarşı törədilən erməni soyqırımını dünyaya çatdırmaqdır.

Bu gün dövlətimiz və xalqımız qarşısında azərbaycanlılara qarşı əsrlər boyu aparılan soyqırımını siyasəti haqqında həqiqətləri dünyaya yaymaq, beynəlxalq ictimai fikirdə ədalətin bərqərar olmasına nail olmaq, soyqırımını siyasətinin ağır nəticələrini aradan qaldırmaq və bir daha təkrar olunmaması üçün ciddi tədbirlər görmək vəzifəsi durur.

*Heydər Əliyev,
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri*

Erməni şovinist millətçilərinin xalqımıza qarşı təcavüzü bu gün də davam edir, onun ağır nəticələri isə yüz minlərlə soydaşımızın taleyində özünü göstərməkdədir. Biz yalnız tarixi ədalətin və həqiqətin bərpa edilməsini, işğal və soyqırımını siyasəti yürüdənlərin beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında ittiham olunmasını istəyirik.

Mən şübhə etmirəm ki, biz doğma torpaqlarımızı işğalçılardan azad edəcəyik. Mən inanmaq istəyirəm ki, Ermənistan rəhbərliyi, nəhayət, beynəlxalq hüquq prinsiplərinə riayət edəcək və işğal olunmuş torpaqlardan qoşunlarını öz xoşu ilə çıxaracaq və bizim soydaşlarımız bu torpaqlara qayıdacaqlar. Əks təqdirdə, Azərbaycan tam sərbəstdir ki, bütün imkanlardan istifadə etsin və öz doğma torpaqlarını azad etsin.

XIX əsrin əvvəllərində Qarabağa və Zəngəzura irandan və Osmanlı imperiyasından çoxlu sayda erməni ailələrinin köçürülməsi, 1905-ci və 1918-ci illərdə erməni hərbi dəstələrinin Qafqazın müxtəlif bölgələ rində həyata keçirdiyi kütləvi qətlər və talanlar, 1948-1953-cü illərdə soydaşlarımızın Ermənistan Respublikası ərazisindəki ata-baba yurdlarından deportasiya edilməsi, 1988-ci ildən başlayaraq Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan qoparmaq məqsədi güdən genişmiqyaslı müharibə və onun bu gün də davam edən acı nəticələri, 1992-ci ilin Xocalı faciəsi – bunlar

təcavüzkar erməni millətçilərinin azərbaycanlılara qarşı planlı surətdə həyata keçirdiyi soyqırımını siyasətinin qanlı səhifələridir/

Ermənistanda başa düşməlidirlər ki, biz artıq orta əsrlərdə yox, XXI əsrdə yaşayırıq və XXI əsrin əlamətləri hər bir ölkə üçün əsas olmalıdır. Biz istəyirik ki, bölgədə sülh olsun. Biz istəyirik ki, beynəlxalq hüquq normaları təmin edilsin. Hər bir işğalçı bilməlidir ki, bu işğalın sonu olmayacaqdır. Bu işğalın sonu ya sülh müqaviləsidir, ya da qaçılmaz məğlubiyyətdir.

Sizi əmin edirəm ki, xalqımızın vətənpərvərliyi, birliyi və həmrəyliyi, Azərbaycan rəhbərliyinin siyasi iradəsi sayəsində qarşımıza qoyduğumuz bütün məqsədlərə, o cümlədən, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin bərpasına, soyqırımını həyata keçirənlərin, insanlar və xalqlar arasında nifaq və düşmənçilik salanların ifşasına nail olacağıq.

***İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti***

Təəssüf ki, xalqımız tarix boyu bu kimi ədalətsizliklərlə üzləşmişdir. Erməni millətçilərinin Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını və təcavüz siyasətini, qanlı cinayətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq, gələcək nəsillərin milli yaddaşını qorumaq və soyqırımını qurbanlarının xatirəsini əbədləşdirmək məqsədi ilə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Quba şəhərində Soyqırımını Memorial Kompleksi yaradılmışdır.

***Mehriban Əliyeva,
Azərbaycanın birinci xanımı***

Əski Şirvanşahların bu qədim paytaxtı bir həmlədə atəşə verilib məşhur tarixi cameyə varıncaya qədər yaxıldı... Şamaxının düçar olduğu təcavüzə Lənkəran, Salyan, Quba, Nəvahi və Kürdəmir kimi qəza, şəhər və qəsəbələr dəxi məruz qaldı. Bu təcavüzlər əsnasında yaxılan xanımanların, qıyılan ərz və namusların, kəsilən qarı qocaların, yağmaya gedən mal və məvaşinin təsviri qeyri-qabili-təsəvvür bir faciə təşkil edir.

Martda tökülən qanlar türklərdəki milliyyət və hüriyyət fikrini, Azərbaycan atəşi-müqəddəsini söndürə bilmədi. ... Qanlar içində boğdurulmaq istənilən Azərbaycan fikri bu kərə müstəqil bir hökumət şəklilə təcəlli etdi! Bakı bir qan və bir fitnə ocağı deyil, paytaxtımız oldu.

***Məhəmmədəmin Rəsulzadə,
siyasi xadim***

Şamaxıdan ayıdandan sonra... M.Əzizbəyov göz yaşı içində şahidi olduğu faciəni mənə danışdı. T.Əmirovun və S.Lalayevin əvvəllər Bakıda olan silahlı dəstələri yaşına və cinsinə məhəl qoymadan bütün azərbaycanlıları öldürdülər; onlar hələ dünyada görünməmiş bir cinayət törətdilər, uşaqları süngü və qılıncdan keçirir, adamları məscidə toplayıb kerosin töküüb yadırdılar. Mənim üçün aydın oldu ki, Bakıda Sovet hakimiyyəti daşnaklardan asılıdır. Bu da aydındır ki, erməni bəndələri tərəfindən azərbaycanlı əhaliyə edilən bu qədər zülmədən sonra Azərbaycan proletariatının Sovet hakimiyyətindən üz döndərməyə öz burjuaziyasının hamiliyi altına keçərək, ondan və Türkiyədən kömək gözləməyə haqqı var idi.

Bolşevik olan bir müsəlmana belə aman verilmədi. Daşnaqlar – bolşevikliyinizi tanımırıq. Bir halda ki, müsəlmansınız – bu yetər deyirdilər. Bolşevik adı altında müsəlmanlara hər cür cinayət etdilər. Nəinki kişilər, hətta hamilə qadınlar bunlardan canlarını qurtara bilmədilər.

***Nəriman Nərimanov,
ictimai-siyasi xadim, yazıçı***

Ey ziyalılar, Qafqasiyanın böyük və bərəkətli bir qismi biz Azərbaycan türklərinindir. Burada torpağın və mülkün çoxu bizim, danışılan dil bizim, ruhumuzu bəzəyən musiqi və ədəbiyyat bizimdir. Bəs Allahın o gözəl nemətlərindən niyə üz döndərirsiniz? Məgər neçə milyonluq türkün gücü yoxdur? Güc var. Toplanıb cəmi gücümüzü təşkilata tabe etməliyik, ədəmi- mərkəziyyət qayəli Azərbaycanda bir idarə yaradılmalıdır ki, Dağıstan, Bakı, Gəncə, İrəvan, Batum və Qars vilayətlərində türklər mal və namusunu mühafizə etsin. Həm halhazırda, həm də gələcəkdə asudə və səadətli yaşamağını təmin eləsin.

*Yusif Vəzir Cəmənzəminli,
yazıçı*

Bu qətliamla 3 gün içərisində 15 min günahsız azərbaycanlının qanı axıdılmış, mülklər, xanımınlar yerlə-yeksan edilmiş, hər tərəf qana qər q olmuşdu. Tam 3 gün 3 gecə yerdən, göydən və dənizdən Bakıya bomba və qumbaralar yağmışdır. Bu qətliam Bakı ilə məhdudlaşmamış, Şaumyan, Avakyan, Arakelyan, Amazaps və Lalayanın “qızıl qəhrəmanları”, öz təbirləri ilə desək, “Türkiyənin Bakı cəbhəsini yardıqdan” sonra üzü şimala – Qubaya, qərbə – Şirvana və cənuba – Muğan və Lənkərana keçərək on minlərlə azərbaycanlını qılıncdan keçirmişlər. Şərqi Azərbaycan Respublikası başdan-başa od içində yanır”. Şamaxıda Əmirov, Salyan, Muğan, Lənkəran və Astarada Lalayev və onların çətələri “ev-ev dolaşaraq olmazın həyasızlıqlar edir, əhalini qılıncdan keçirir, qadın və qızlara işgəncələr verirdilər.

*Mirzə Bala Məmmədzaadə,
publisist, ictimai xadim*

Mən 1918-ci ilin martında erməni daşnaqlarının vəhşiliklərini, günahsız adamların öldürülüb, meyidlərin yandırılmasını öz gözlərimlə gördüm. Bu çox nifrət ediləcək bir hərəkətdir.

*Mir Cəfər Pişəvəri,
siyasi xadim*

Bu günkü vəzifəmiz o qara günləri yaddan çıxarmamaq və buna görə də həmişə və hər an hər şeyə hazır olmalıyıq. Borcumuz bu vətəni gələcəkdə hər cür təcavüzdən qorumaq və məmləkətimizi şəərəflə yaşatmağa çalışmaqdır.

Deyirlər ki, bu “qrajdan” müharibəsi idi. Yəni bolşeviklər fuqareyi-kəsibə xatirəsi üçün burjuylar ilə müharibə edirlər. Lakin bu yalandır. Bunun yalan olduğunu isbat edən minlərcə müsəlman fuqareyi-kəsibəsinin meyidləridir ki, bolşevik qoşunu tərəfindən “müsəlman olduğuna görə” çox zəhmsiz bir surətdə öldürülmüşdülər.

*Üzeyir bəy Hacıbəyli,
bəstəkar, ictimai xadim*

Qubada mayın əvvəlində iki quyuya 1000-dən çox adam dolduruldu. Uşaq, böyük... Nə Hitler faşizmində, nə də buna qədərki o inkvizisiyalar dövründə insanları bu cür qəddarcasına və amansız metodlarla öldürmüşdülər. Belə vəhşilik yalnız daşnaklara məxsusdur. Qubadakı kəllələrə baxın. Görün onlara nə qədər mismarlar vurulub. Kəllələrə xüsusi amansızlıqla nizələr sancılıb. Şamaxıda savadlı adamları “Quran”dan əmələ gələn tonqalda məhv ediblər.

*Yaqub Mahmudov,
akademik*

Qara qüvvələr Azərbaycan xalqına qarşı bu qırğını törətdilər. Fəciədə 10 minlərlə insan öldürüldü, milli-mədəni sərvətlərimiz dağıldı. Məscidlərimiz, mədrəsələrimiz, qədim binalarımız yandırıldı. Ümumən Azərbaycan xalqının müstəqillik istəyinin qarşısını almaq üçün

böyük bir cinayət törədildi. Təsadüfi deyil ki, sovet hakimiyyəti illərində bu qırğının araşdırılması və soyqırımına düzgün siyasi qiymət verilməsinə heç bir cəhd göstərilmədi.

*Aydın Mirzəzadə,
millət vəkili*

1918-ci ildən başlayaraq 1988-1993-cü illərə kimi erməni faşistləri tərəfindən 1,5 milyon nəfər azərbaycanlı Qərbi Azərbaycandan və Dağlıq Qarabağdan qovulub, tarixi Azərbaycan torpaqlarında yüz minlərlə insan milli mənsubiyyətinə görə vəhşicəsinə qətlə yetirilib. Hələ biz ələ keçirilmiş ərazilərdə tarixi və mədəni irsimizin vəhşicəsinə dağılmasını və yerləyeksan edilməsini demirik.

*Elmira Axundova,
millət vəkili*